

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Stefania
Nazwisko: Zarzycka
Nazwisko rodowe: Bąk
Miejsce urodzenia: Janówek
Data urodzenia: 03-02-1919
Imię ojca: Michał
Imię matki: Katarzyna
Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Akta Sprawy Obiektowej (SO) krypt. „Eskadra” dotyczącej „rozpracowania i likwidacji bandy >Uskoka<”, obejmujące dokumentację z lat 1945-1954, odnoszącą się do przedsięwzięć WUBP Lublin, PUBP Lublin, PUBP Lubartów, PUBP Krasnystaw wobec „wrogiego środowiska i współpracowników >Uskoka<”. Dokumenty wskazują, że od 1949 roku Wydział III WUBP Lublin założył „opracowanie kontrolne” i pełnił nadzór nad całością działań jednostek terenowych. Natomiast w Wydziale I Departamentu III MBP, w odniesieniu do sprawy Wydziału III WUBP Lublin, założono dodatkowo „kontrolne rozpracowanie” na „bandę >Uskoka<” (zakończone w 1956 roku). W materiałach SO „Eskadra” znajduje się szereg dokumentów i wzmianek dotyczących Stefanii Zarzyckiej, w związku z jej aresztowaniem 02/03.04.1949 pod zarzutem udzielania pomocy oddziałowi Zdzisława Brońskiego „Uskoka”. W tym kontekście wspomniano ją (jako „żonę Zarzyckiego”) m.in. w „Raporcie” MBP „z przeprowadzonego dochodzenia na okoliczność ucieczki bandy >Uskoka< z zabudowań Zarzyckiego oraz na okoliczności śmierci dwóch funkcjonariuszy org. Bezp. Publ.”, sporządzonym 13.04.1949 i przeznaczonym dla Ministra Bezpieczeństwa Publicznego, którego kopię 30.05.1949 przesłano też Dyrektorowi Departamentu III MBP. Natomiast w „Planie operatywnych przedsięwzięć po rozpr. siatki >Uskoka<” z 19.04.1949, podpisanym przez Naczelnika Wydziału III WUBP Lublin, odnotowano m.in., że aresztowano Stefanię Zarzycką i jej męża, „którzy związani byli z bandą >Uskoka< już od dłuższego czasu”, osadzono ich w Więzieniu na Zamku w Lublinie, a Wydział Śledczy WUBP Lublin prowadzi w stosunku do nich śledztwo. Opisano też szczegółowo „obecne stadium” działań i wiedzy UB na temat „bandy >Uskoka<”, przywołano informacje z przesłuchań aresztowanych członków oddziału „Uskoka” oraz z doniesień agentury celnej ps. „Klara” z 08.04 i 11.04.1949, rozpracowującej S. Zarzycką w więzieniu. Dokumenty świadczą o wykorzystywaniu doniesień „Klary” w dalszych działaniach UB (m.in. pismo Szefa WUBP Lublin do Dyrektora Departamentu III MBP z 13.04.1949, pismo Naczelnika Wydziału I Departamentu III MBP do Departamentu Śledczego z 21.04.1949). Z kolei w „Raporcie z wyjazdu do WUBP Lublin” z 12.05.1949, skierowanym przez funkcjonariusza Wydziału I Departamentu III MBP do Naczelnika tego Wydziału, zreferowano aktualny stan „rozpracowania bandy” dowodzonej przez „Uskoka”, stwierdzając m.in., że w wyniku zeznań ujętych podkomendnych „Uskoka” UB pozyskało dane szeregu „współpracowników, u których kwaterowali”, co skutkowało aresztowaniami, potwierdzono też otrzymywanie informacji „przez ag[enturę]. celną nastawioną na Zarzycką Stefanię”.

Akta o sygn. IPN Lu 08/123, t. 1 (O-132), egzemplarz „Raportu” MBP z 13.04.1949 w aktach o sygn. IPN Lu 028/993 (2163/V, WUSW Lublin, Akta osobowe funkcjonariusza UB Stanisława Majewskiego).

Akta kontrolno-śledcze w sprawie prowadzonej przez WUBP Lublin w 1949 roku wobec Stefanii Zarzyckiej, podejrzanej o popełnienie przestępstwa z art. 16 § 1 dekretu z dnia 13.06.1946 (o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa). Zarzucano jej, iż „od wiosny 1947 r. do kwietnia 1949 r. w swoich zabudowaniach we wsi Łuszczów, gm. Wólka, pow. Lublin, udzielała powtarzającej się pomocy bandzie leśnej i członkom bandy >Uskoka<” – nr rep. Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Lublinie Pr. II-526/49. Została zatrzymana wraz z mężem w nocy 02/03.04.1949, w miejscu ich zamieszkania, gdzie grupa operacyjna (UB, MO i wojsko) poszukiwała członków oddziału WiN „Uskoka” oraz jego samego (partyzanci znajdowali się w domu, doszło do wymiany ognia). Dnia 04.04.1949 S. Zarzycką osadzono w więzieniu na Zamku w Lublinie i poddano śledztwu, choć była wtedy w zaawansowanej ciąży. Czynności wobec niej i jej męża realizował Wydział III oraz Wydział Śledczy WUBP Lublin (m.in. korespondencja pomiędzy Wydziałem III a Wydziałem Śledczym z kwietnia 1949, Postanowienie o umorzeniu śledztwa WPR w Lublinie nr Pr. II-526/49 z 03.06.1949, karta E-15 z 06.12.1955, skierowana przez Wydział III WUdsBP Lublin do Wydziału X wraz z odpowiedzią). W aktach znajdują się także dokumenty (odpisy sporządzone przez funkcjonariuszy, korespondencja, wytyczne) z kwietnia i maja 1949, opracowane na podstawie doniesień informatorów, „podstawionych pod” Stefanię Zarzycką w więzieniu – ps. „Klucz” (więźniarka z tej samej celi), ps. „Klara”, ps. „Klua” (taki pseudonim w dok.). Według nich S. Zarzycka w rozmowach ze współwięźniarkami potwierdzała m.in. swoją przynależność do „organizacji antypaństwowej >Uskoka<”, który był jej znany od 1941 roku, wykonywania przez nią zadań z jego polecenia, jak też fakty wielokrotnego udzielania pomocy żołnierzom podziemia zbrojnego, kwaterowania ich, odbywania się w domu małżeństwa Zarzyckich odpraw (w tym prawdopodobnego przybycia na jedną z nich płk. „Radosława” z Warszawy). Dnia 09.05.1949 Stefanię Zarzycką przyjęto do szpitala więziennego, gdzie 29.05.1949 urodziła córkę. Kilka godzin później zmarła (odpis „Karty szpitalnej” i „Protokołu oględzin i sekcji zwłok”). W dniu 03.06.1949 podprokurator Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Lublinie postanowił umorzyć śledztwo Pr. II-526/49 „wobec śmierci podejrzanej”. Materiały sprawy zarchiwizowano pierwotnie pod sygn. ŚI-7040 (rozbieżności w dacie archiwizacji: wg „Inwentarza akt sygn. ŚI” prawdopodobna data wpisu to 17.04.1951, natomiast w aktach znajduje się „Wniosek o złożenie sprawy do archiwum” z 06.12.1955), zaś 19.05.1969 wpisano je do nowego inwentarza pod sygn. 7038/III.

Akta o sygn. IPN Lu 012/543 (7038/III, poprzednia sygn. ŚI-7040), zapisy kartoteczno-ewidencyjne.

Akta kontrolno-śledcze w sprawie prowadzonej przez WUBP Lublin od kwietnia do października 1949 wobec Władysława Zarzyckiego, męża Stefanii Zarzyckiej, który wraz z nią został zatrzymany w nocy 02/03.04.1949 w ich zabudowaniach, gdzie poszukiwano członków oddziału WiN „Uskoka” oraz jego samego. W odniesieniu do Stefanii Zarzyckiej w aktach znajduje się m.in. „Postanowienie o zatrzymaniu” z 03.04.1949, „Kwestionariusz personalny”, gdzie odnotowano, iż rozkaz jej zatrzymania wydał Naczelnik Wydziału III WUBP Lublin, „Postanowienie o tymczasowym aresztowaniu” w sprawie Pr. II-526/49 z 04.04.1949, podpisane przez Wiceprokuratora Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Lublinie, „Wniosek” Wydziału Śledczego WUBP Lublin do WPR z 04.05.1949 o przedłużenie aresztu. Materiały zawierają także odpis „Protokołu przesłuchania” Stefanii Zarzyckiej 14.04.1949, w charakterze podejrzanej. Przesłuchiwał ją oficer śledczy WUBP Lublin. Przyznała się do żywienia i kwaterowania członków „bandy leśnej” od lata 1946 do zatrzymania 02/03.04.1949 – byli wśród nich „Zapora”, „Uskok”, „Strzała”, „Wiktor”, Babinicz”, „Laluś”. Do dokumentacji włączono również „Arkusze informacyjny - >dossier< na podejrzanych o przestępstwa przeciw Państwu” i „Arkusze kronikarski”, w którym działalność S. Zarzyckiej określono jako „udział [w] pomocy członkom bandy >Uskoka< i innym”. Opracowano też „Plan rozpracowania śledczo-agenturalnego Zarzyckich” (dokument niedatowany, brak danych opracowującego, nad treścią nieczytelny podpis i data 12.05.1949 - być może potwierdzenie zapoznania/akceptacja). Opisano tu w punktach „posiadane materiały” na ich temat oraz określono, „co należy zrobić” w związku z pozyskanymi informacjami. Ponadto oficer śledczy WUBP Lublin sporządził „Streszczenie sprawy Zarzyckiego Władysława”, w którym znajdują się wzmianki odnośnie Stefanii Zarzyckiej, m.in. w związku z jej zatrzymaniem (wraz z mężem), gdy „w nocy z 2 na 3 kwietnia 1949 r. władze Bezpieczeństwa postanowiły przeprowadzić operację we wsi Łuszczów, celem ujęcia dowódców bandy na czele z >Uskokiem<”. Opracowujący dokument podał przy tym, iż „w toku dalszego śledztwa ustalono, że zabudowanie Zarzyckich było główną kwaterą i punktem kontaktowym band grasujących na terenie woj. lubelskiego, nosząc kryptonim >Koszary<”. Odbywały się tam odprawy „dowódców band”, a na jedną z nich, we wrześniu 1948, „przyjechał samochodem osobowym z Warszawy płk >Radosław<”. Podsumowując, śledczy WUBP stwierdził, że „od 1946 r. do dnia 3 kwietnia 1949 r. Zarzycki Władysław wraz z żoną Stefanią utrzymywał ścisły kontakt z dowódcami band”, udzielając „powtarzającej się pomocy” poprzez kwaterowanie i żywienie. Jednocześnie osoby aresztowane za takie działania miały być sądzone „w Wojskowym Sądzie Rejonowym w Lublinie”, co miało dotyczyć m.in. małżeństwa Zarzyckich.

Akta o sygn. IPN Lu 015/237 (7820/III, poprzednia sygn. ŚI-6942, skomasowane z sygn. ŚI-7064).

Akta kontrolno-śledcze w sprawie prowadzonej przez WUBP Lublin w 1949 roku wobec członka oddziału WiN (dowodzonego przez Zdzisława Brońskiego ps. „Uskok”, w patrolu Walentego Waśkowicza ps. „Strzała”), aresztowanego 31.03.1949. W oparciu o jego zeznania, w nocy 02/03.04.1949 „grupa operacyjna złożona z funkc. WUBP, MO i KBW” udała się wraz z nim „do zabudowań Zarzyckiego”, gdzie, jak podał aresztowany, „przybył na spotkanie >Uskok<, >Żelazny< i >Wiktor<” (m.in. niedatowana charakterystyka sprawy podpisana przez Kierownika Sekcji I Wydziału III WUBP Lublin, charakterystyka z 20.12.1949, raport w sprawie skazanego z 20.12.[1949], skierowany przez Szefa WUBP Lublin do Wiceministra Bezpieczeństwa Publicznego). Materiały zawierają m.in. wzmianki na temat kwaterowania partyzantów „u gospodarza Zarzyckiego” i spotkań (narad i odpraw, w tym z płk. „Radosławem”) odbywanych tam przez „Uskoka” (np. protokół przesłuchania podejrzanego z 10.04.1949, niedatowany wyciąg z zeznań podejrzanego). Stefania Zarzycka występuje w zeznaniach jako „żona Zarzyckiego”, uczestnicząca w spotkaniach członków WiN lub przygotowująca dla nich posiłek (np. protokół przesłuchania podejrzanego z 31.03.1949). W aktach znajdują się też dokumenty odnoszące się bezpośrednio do niej, jak wyciąg z doniesienia informatora (agentura celna) ps. „Klara” dotyczący wypowiedzi S. Zarzyckiej (w więzieniu) oraz pismo Naczelnika Wydziału III WUBP Lublin do Naczelnika Wydziału Śledczego z 20.04.1949, z prośbą o przesłuchanie aresztowanego członka oddziału „Uskoka” na okoliczności podane przez „Klarę”, o których usłyszała od S. Zarzyckiej. Włączono tu też egzemplarz pisma z tego samego dnia, w którym Naczelnik Wydziału III wnosił do Naczelnika Wydziału Śledczego, aby „nastawić inf. >Klara< na rozpracowanie Zarzyckiej w celu ustalenia bliższych danych” na temat, którym zainteresowało się UB.

Akta o sygn. IPN Lu 011/651 (5234/III, poprzednia sygn. ŚI-466).

Akta i mikrofilm z akt kontrolno-śledczych w sprawie prowadzonej przez Departament Śledczy MBP w latach 1949-1952 przeciwko grupie osób, w tym Janowi Mazurkiewiczowi ps. „Radosław”, podejrzanemu, a następnie oskarżonemu o to, iż „usiłował przemocą usunąć organa władzy zwierzchniej Narodu Polskiego, zagarnąć ich władzę i zmienić ustrój Państwa Polskiego” (dokumentacja obejmuje też wcześniejsze i późniejsze materiały MBP/KdsBP/MSW). Włączono tu m.in. „odpis z odpisu” protokołu przesłuchania podkomendnego „Uskoka” z 10.04.1949, który zeznał, że w 1948 roku „w mieszkaniu u gospodarza Zarzyckiego” przebywali „>Uskok<, >Wiktor< i >Babinicz<, do których przyjechał na odprawę plk Radosław (...) z Warszawy”. Dokument ten Naczelnik Wydziału I Departamentu III MBP przesłał 21.04.1949 do Departamentu Śledczego MBP – z prośbą o pilne przesłuchanie „Radosława” na okoliczność tych kontaktów, przebiegu odprawy i „koncentracji nieujawnionych komendantów bojówek w dn. 22.[0]4.[19]49 r.” W materiałach znajduje się także niedatowane zestawienie pn. „Grupa – Radosława”, opatrzone odręczną adnotacją i dyspozycją: „18.05.[19]49 r. (...) do umieszczenia w planie śledztwa i wykonania [podpis nieczytelny]”. W punkcie zestawienia obejmującym „Uzyskanie danych o tworzeniu nowych form konspiracyjnych (...) kontakty o charakterze org. z Walterem, Kordianem Uskokiem (?), sztab (?)”, odnotowano: „WUBP – Lublin – ustalić u Zarzyckich sprawę kontaktów R[adosława]. z Uskokiem”.

Akta o sygn. IPN BU 0330/217, t. 1, 9 (4808/III), mikrofilm o sygn. IPN BU 01251/111 (2574/3).

Akta Wojskowego Sądu Rejonowego w Lublinie w sprawie karnej nr Sr. 920/49, prowadzonej w 1949 roku przeciwko Władysławowi Zarzyckiemu, mężowi Stefanii Zarzyckiej, podejrzanemu, oskarżonemu i skazanemu za udzielanie od lata 1946 do 03.04.1949 „powtarzającej się pomocy [...] bandzie pod dowództwem >Zapory< i >Uskoka< [...]”.

Zatrzymano go wraz z żoną w nocy 02/03.04.1949, w miejscu ich zamieszkania, podczas obławy przeprowadzonej przez funkcjonariuszy WUBP, MO i KBW „celem zlikwidowania w zabudowaniach Zarzyckiego dowódców band na czele z >Uskokiem<” („Akt oskarżenia” Władysława Zarzyckiego z 31.10.1949). Znajdują się tu m.in. dokumenty odnoszące się bezpośrednio do Stefanii Zarzyckiej, w tym protokoły jej przesłuchań w charakterze podejrzanej w dniach 13.04 i 14.04.1949. Oficerowie śledczy WUBP Lublin ponawiali pytania o udzielanie przez Zarzyckich pomocy „bandom leśnym”. Stefania Zarzycka przyznała się do takich działań od lata 1946 do aresztowania, potwierdzając, że przebywali u nich m.in. „Zapora”, „Uskok”, „Wiktor”, „Laluś” / „Lalek”, „Babinicz”, „Góral”, „Strzała” oraz ich podkomendni (jednorazowo nawet 24 członków oddziału „Uskoka”), którzy mogli przenocować, umyć się, otrzymać posiłki. W domu Zarzyckich odbywały się też odprawy dowódców oddziałów. Stefanię Zarzycką wymieniali również podczas przesłuchań inni podejrzani i świadkowie w tej sprawie. Wskazywano ją jako osobę, która wraz z mężem udzielała pomocy żołnierzom podziemia – kwaterowała ich, przygotowywała posiłki, dostarczała żywność. Zeznano m.in., iż gospodarstwu Zarzyckich nadano „kryptonim >Koszary Partyzanckie<”, służyło ono za „punkt kontaktowy bandy >Uskoka<” (protokoły przesłuchań aresztowanych partyzantów i Wł. Zarzyckiego m.in. z 05.04, 12.04, 18.05, 20.09, 21.09, 03.10.1949). Jako materiał dowodowy wykorzystano też fragment z pamiętnika Zdzisława Brońskiego, w którym, pod datą 05.04.1949, opisał zdarzenia, jakie miały miejsce w nocy 02/03.04.1949 w zabudowaniach Zarzyckich. Potwierdził on, iż znajdował się wówczas w ich domu wraz z „Wiktorem” i „Żelaznym”, oczekując na przybycie „Lalusia” i „Strzały”. Była tam również S. Zarzycka z dwójkiem dzieci. „Uskok” przedstawił też dalsze zdarzenia – atak grupy operacyjnej, wyważenie drzwi domu, wymianę ognia. Zakończył słowami, jakie miała wypowiedzieć do partyzantów Stefania Zarzycka: „>Nie dacie rady?! Może na strych? Och! Ratujcie się!<” („Odpis z wyciągu pamiętnika pisanego przez Brońskiego Zdzisława, ps. >Uskok<” potwierdzony „za zgodność” przez Naczelnika Wydziału Śledczego WUBP Lublin). Do akt włączono też dokumenty sporządzone w związku z jej porodem i śmiercią w szpitalu więziennym („Karta szpitalna” ze stwierdzeniem zgonu 29.05.1949, odpis „Protokołu oględzin i sekcji zwłok”, przeprowadzonej 31.05.1949). Znajduje się tu także odpis „Postanowienia o umorzeniu śledztwa” Pr. II-526/49, prowadzonego przeciwko Stefanii Zarzyckiej, z 03.06.1949. Przesyłając egzemplarz tego postanowienia do WUBP Lublin (pismo z 17.06.1949), Wiceprokurator WPR w Lublinie zwrócił się o przekazanie do Prokuratury akt tegoż śledztwa, „z wyłączeniem materiałów, które dadzą się operatywnie wykorzystać w sprawach związanych z osobą Zarzyckiej”. Podczas rozprawy przed WSR w Lublinie 24.11.1949 Wł. Zarzycki stwierdził m.in., że zeznania wymuszano na nim biciem. Odnosił się jednocześnie do sytuacji Stefanii Zarzyckiej podczas uwięzienia i śledztwa: „Krzyki żony też nieraz słyszałem, będąc na korytarzu. Raz żona przechodząc korytarzem do ustępu powiedziała >mężu, dłużej chyba nie wytrzymam<”. Podał także, że o jej śmierci dowiedział się „z początkiem czerwca 49 r.” („Protokół z rozprawy głównej w sprawie karnej Zarzyckiego Władysława” z 24.11.1949). Dnia 25.11.1949 WSR w Lublinie skazał Wł. Zarzyckiego na 15 lat pozbawienia wolności, 5 lat utraty praw obywatelskich oraz przepadek całego mienia, które było też własnością jego żony. Stefanię Zarzycką wspomniano także w „Prośbie” o uwolnienie Wł. Zarzyckiego, skierowanej w 1953 roku przez ich dzieci do Przewodniczącego Rady Państwa (nie nadano biegu) oraz w dokumentach odnoszących się do prób odzyskania przez Wł. Zarzyckiego gospodarstwa po zwolnieniu go 16.10.1954 z odbywania reszty kary. Postanowieniem z 10.02.1992 (sygn. akt IV Ko 481/91), na podstawie ustawy z dnia 23.02.1991 o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, Sąd Wojewódzki w Lublinie uznał za nieważny wyrok WSR w Lublinie z 25.11.1949, wydany wobec Władysława Zarzyckiego oraz postanowienie WPR w Lublinie z 03.06.1949 dotyczące Stefanii Zarzyckiej.

Akta o sygn. IPN Lu 72/82, t. 1-3 (Sr. 920/49).

W zasobie OA IPN w Lublinie, pod sygn. IPN Lu 401/138, są przechowywane kopie dokumentów dotyczących Stefanii i Władysława Zarzyckich, przekazane jako dar przez osobę fizyczną, tj.: kserokopie karty szpitalnej oraz protokołu oględzin i sekcji zwłok S. Zarzyckiej, kopia wyroku WSR w Lublinie w sprawie nr Sr. 920/49 dotyczącej Wł. Zarzyckiego.

Akta Wojskowego Sądu Rejonowego w Lublinie w sprawie karnej nr Sr. 19/50, prowadzonej od 1949 do 1950 roku przeciwko Naczelnikowi Wydziału III WUBP Lublin, w związku z zainicjowaną i dowodzoną przez niego operacją w zabudowaniach Stefanii i Władysława Zarzyckich w nocy 02/03.04.1949, w trakcie której zginęło dwóch funkcjonariuszy (jeden z MO, jeden z UB), natomiast „bandyci (...)” zbiegli nie ponosząc żadnych strat”. Znajduje się tu m.in. „Protokół przesłuchania” Stefanii Zarzyckiej w charakterze świadka w dniu 06.04.1949 na okoliczność tych wydarzeń. Zeznała m.in., że nieznanymi jej „bandyci byli” u niej „tylko raz”, tej właśnie nocy. Podawali się początkowo za milicję i żądali wpuszczenia do mieszkania, mieli broń, jednego tytułowali kapitanem, przebywali w jej mieszkaniu ok. 3 godzin. Gdy okazało się, że ktoś zbliża do budynku, wybiegli do innego pokoju, zaś ona usłyszała „strzały i krzyki”. „Trwało to bardzo krótko, po czym bandyci (...) uciekli przez południowe drzwi w stronę lasu”. Tego samego dnia przesłuchany został także Władysław Zarzycki. Do akt włączono też odpis protokołu przesłuchania aresztowanego podkomendnego „Uskoka” z 31.03.1949, który m.in. wskazał gospodarstwo Zarzyckich jako miejsce kwatrowania członków WiN oraz spotkań (odpraw) z „Uskokiem”. Materiały zawierają również szereg protokołów przesłuchań funkcjonariuszy i żołnierzy biorących udział w akcji, którzy opisywali jej szczegóły. Funkcjonariusze UB, w tym oskarżony Naczelnik Wydziału III, podawali m.in., iż udali się do Wł. Zarzyckiego wraz z aresztowanym podkomendnym „Uskoka”, który wskazywał im drogę. Mieli „przedstawić się jako czł[onkowie] bandy” i „przeprowadzić z nim rozmowę na temat >Uskoka<”, ponieważ z informacji pozyskanych przez UB wynikało, że w tym terminie planowano u Zarzyckich odprawę z udziałem „Uskoka”. Zamierzano przy tym pozyskać Wł. Zarzyckiego do współpracy. W ocenie oskarżonego był on bowiem „nie tylko meliniarzem, a bliskim współpracownikiem >Uskoka<”. Przedsięwzięcia konsultowano z KBW (m.in. protokoły z 04.04, 06.04, 08.04, 09.04.1949). We wspomnianych dokumentach z reguły wskazywano imiennie jedynie Wł. Zarzyckiego (jako „gospodarza”, właściciela, w którego zabudowaniach i wobec którego zostały przeprowadzone określone działania), zaś Stefania Zarzycka występuje jako obecna tam jego „żona”, „gospodyni” (bez podawania jej imienia i nazwiska). Zdarzenia u Stefanii i Władysława Zarzyckich, jakie miały miejsce w nocy 02/03.04.1949 i doprowadziły do ich aresztowania, opisano też w „Oświadczeniach” z 05.05.1949, złożonych przez Szefa i Zastępcę Szefa WUBP Lublin oraz w „Akcje oskarżenia” z 28.06.1949 i „Wyroku” zapadłym w tej sprawie wobec Naczelnika Wydziału III WUBP Lublin w dniu 23.01.1950.

Akta o sygn. IPN Lu 20/15 (Sr. 19/50).

Akta Wojskowego Sądu Rejonowego w Lublinie w sprawie karnej nr Sr. 898/49, prowadzonej w 1949 roku przeciwko członkowi oddziału WiN (dowodzonego przez Zdzisława Brońskiego ps. „Uskok”, w patrolu Walentego Waśkowicza ps. „Strzała”), aresztowanemu 31.03.1949. W protokołach jego przesłuchań z 31.03, 07.04, 10.04, 15.04, 09.06.1949 znajdują się informacje na temat kontaktów, spotkań i kwaterowania partyzantów w zabudowaniach małżeństwa Zarzyckich (w dok. zwykle „u Zarzyckiego”, „u gospodarza Zarzyckiego”) oraz wzmianki bezpośrednio odnoszące się do Stefanii Zarzyckiej (w dok. zwykle jako „żona Zarzyckiego”, „Zarzycka”). O jej obecności podczas spotkań z „Uskokiem” i przygotowywaniu posiłku dla nocujących członków WiN aresztowany wspomniał 31.03.1949. Natomiast w „Protokole przesłuchania podejrzanego” z 07.04.1949 znajduje się m.in. jego odpowiedź na pytanie przesłuchującego o ewentualną wiedzę Zarzyckich o innych kwaterach WiN: „Być może Zarzyccy jako zaufani >Uskokowi< i wtajemniczeni głębiej w nasze sprawy organizacyjne mogli znać wiele naszych melin”. Z kolei 15.04.1949 oficer śledczy WUBP Lublin pytał go o przyniesienie przez S. Zarzycką do domu broni. Przesłuchiwany potwierdził, że o takim fakcie opowiadała ona partyzantom przebywającym u Zarzyckich „zimową porą” (prawdopodobnie na początku 1949), mówiąc, że „karabin KBK i skrzynkę granatów” przywozła z lotniska w Świdniku „po ucieczce Niemców z terenów Lubelszczyzny”, zaś planowała lub wyniosła je w miejsce nieznane zeznającemu, „kiedy u niej w domu kwaterowało wojsko Armii Czerwonej”.

Akta o sygn. IPN Lu 19/700, t. 1 (Sr. 898/49).

We wpisie nie ujmowano materiałów archiwalnych, w których wskazywany jest imiennie wyłącznie Władysław Zarzycki jako osoba udzielająca pomocy członkom podziemia niepodległościowego, utrzymująca z nimi kontakt itp., a nie natrafiono na wzmianki odnoszące się w tym kontekście do małżeństwa Zarzyckich lub bezpośrednio Stefanii Zarzyckiej.

Akta Wojskowego Sądu Rejonowego w Lublinie w sprawie karnej nr Sr. 132/50, prowadzonej od 1949 do 1950 roku przeciwko szefowi sztabu w oddziale Zdzisława Brońskiego ps. „Uskok”. Znajduje się tu m.in. „Odpis z wyciągu pamiętnika pisanego przez Brońskiego Zdzisława, ps. >Uskok<” - maszynopis potwierdzony „za zgodność z oryginałem” przez Naczelnika Wydziału Śledczego WUBP Lublin oraz opatrzonej jego dodatkową, odręczną adnotacją: „Oryginał znajduje się w WUBP w Lublinie” i datą 27.02.1950. Fragment zawiera m.in. spisana przez „Uskoka” 05.04.1949 obszerną relację ze zdarzeń, jakie miały miejsce w zabudowaniach Stefanii i Władysława Zarzyckich w nocy 02/03.04.1949. „Uskok” napisał przy tym o nich: „Ludzie nad wyraz pracowici, uczciwi - oto najogólniejsza charakterystyka rodziny pp. Zarzyckich”. Stefania Zarzycka (z dwojgiem dzieci) znajdowała się tej nocy w domu, gdzie przebywali „Uskok”, „Wiktor” i „Żelazny”, oczekujący na przybycie „Lalusia” i „Strzały”. Autor pamiętnika zanotował: „aby nie zasnąć gawędziliśmy z p. Zarzycką. Ona też – jak mówiła – wybiła się ze snu”. Opisując dalszy przebieg wydarzeń i wymianę ognia z grupą operacyjną „Uskok” również o niej wspominał, podając m.in., że starała się uspokoić dzieci i wołała do partyzantów, aby ratowali się.

Akta o sygn. IPN Lu 20/86, t. 1 (Sr. 132/50).

Rękopisy pamiętników Z. Brońskiego przechowywane są w OA IPN w Lublinie, sygn. IPN Lu 08/83 t. 1-11. Brak tu części kart, w tym wpisu z 05.04.1949, wykorzystanego w sprawach członków oddziału „Uskoka” oraz S. i Wł. Zarzyckich. W AIPN w Warszawie znajduje się maszynopis pamiętników, dołączony do „Charakterystyki Nr 1...” oprac. w KW MO/WUSW Lublin, sygn. IPN BU 0187/1 t. 1 – tu też brak ww. wpisu. W 1990 kilka fragmentów rękopisu UOP przekazano do Archiwum Państwowego w Lublinie. Wszystkie ustalone fragmenty ujęto przy wydaniu pamiętników drukiem – plik do pobrania: <https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/wirtualna>

Terminarz spraw prowadzonych przez WUBP Lublin za okres 20.11.1948 - 27.12.1949. Pod poz. 135 (w ramach 1949 roku) znajduje się wpis dotyczący Stefanii Zarzyckiej, informujący o jej zatrzymaniu 02.04.1949 jako podejrzanego „o współpracę z bandą WiN”. Sprawę przekazano Wydziałowi III WUBP Lublin. Brak innych danych o postępowaniu, w kolejnych dwóch rubrykach wpisano jedynie „umarła”.

Akta o sygn. IPN Lu 052/2 (59/19).

Książka aresztowanych przez Wydział Śledczy WUBP Lublin z lat 1946-1951. Pod poz. 108 (w ramach 1949 roku) znajduje się wpis dotyczący Stefanii Zarzyckiej (w dokumencie imiona Maria Stefania), osadzonej 02.04.1949, a 04.04.1949 przekazanej do Więzienia na Zamku w Lublinie. Według zapisu pozostawała w dyspozycji Wydziału III (WUBP Lublin).

Akta o sygn. IPN Lu 052/15 (59/55).

Księga główna więźniów śledczych Więzienia na Zamku w Lublinie za okres 22.01.1948 - 03.10.1949. Wpis dotyczący Stefanii Zarzyckiej znajduje się pod poz. 902 z 1949 roku. Oskarżono ją o „współpracę z bandą”. Do więzienia „przybyła” / została doprowadzona przez WUBP Lublin dnia 04.04.1949, o godz. 16.00, z nakazu Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Lublinie z tego samego dnia, w sprawie nr Pr. II-526/49. Jako datę „przerwania aresztu” wpisano 29.05.1949, odnotowując dodatkowo w rubryce „Uwagi”, iż w tym dniu zmarła.

Akta o sygn. IPN Lu 3/25.

Według zapisu w Kartotece „faktologicznej” WUSW Lublin, akta o sygn. E-31395, odnoszące się do innej osoby, zawierały doniesienie z 16.05.1949, z którego wynikało, że Stefania Zarzycka „utrzymywała kontakt z >Uskokiem< i pełniła funkcję łącznika”.

Akta o sygn. E-31395 zniszczono za protokołem brakowania nr 120/87. Wpis na podstawie karty E-14/1dotyczącej Stefanii Zarzyckiej w Kartotece „faktologicznej” WUSW Lublin.

„Charakterystyka Nr 1 bandy zbrojnej AK-WiN pod dowództwem Brońskiego Zdzisława ps. >Uskok<, działającej w latach 1944-1948 na terenie pow. lubartowskiego” oraz załączone do niej „Kwestionariusze pomocników nieleg. organizacji AK-WiN” pod dowództwem Z. Brońskiego ps. „Uskok”, sporządzane w Wydziale „C” KW MO Lublin w latach 1973-1977 oraz 1982-1983. W „Charakterystyce Nr 1” omówiono powstanie, strukturę i działalność oddziału „Uskoka”, sposoby i miejsca ukrywania się jego członków (nazywanego tu „melinowaniem”, a osoby udzielające w tym pomocy – „meliniarzami”), zawarto też rozdział pn. „Przeciwdziałania organów BP”, w którym przedstawiono m.in. akcję przeprowadzoną w nocy 02/03.04.1949, w zabudowaniach Stefanii i Władysława Zarzyckich, „gdzie wg. danych operacyjnych ma mieścić się melina >Uskoka<”. Odnotowano tu m.in., iż „o godz. 3.30 z mieszkania wyszła żona meliniarza [tj. S. Zarzycka] i oświadczyła, że dom jest pusty, a przebywające w nim osoby zbiegły do lasu”. Wśród dołączonych do opracowania „kwestionariuszy” dotyczących osób pomagających oddziałowi „Uskoka” znajdują się dwa „Kwestionariusze osobowe” odnoszące się do Stefanii Zarzyckiej, opracowane odpowiednio 10.02.1975 oraz 13.01.1983, w oparciu o materiały archiwalne o sygn. 7038/III. W punkcie zawierającym „opis działalności-współpracy” oraz „okoliczności” jej zakończenia odnotowano w obu dokumentach, iż 03.04.1949 Stefania Zarzycka została aresztowana przez WUBP Lublin „za współpracę z członkami bandy zbrojnej >WiN< pod dow. >Uskoka<. Wymieniona w swoich zabudowaniach kwaterowała czł[onków]. bandy, udzielała im żywności i informacji. Dnia 29.05.1949 r. zmarła w szpitalu więziennym”.

Akta o sygn. IPN Lu 0136/2 (116/16a), sygn. IPN Lu 0136/5 (116/18) i sygn. IPN Lu 0136/6 (116/18a) oraz egzemplarz „Kwestionariusza osobowego pomocnika bandy pn. WiN pod dow. >Uskoka<” z 13.01.1983 dot. Stefanii Zarzyckiej w aktach o sygn. IPN BU 0187/1, t. 3 (1/2, KW MO Lublin, „Kwestionariusze pomocników...”, stanowiące zał. do „Charakterystyki Nr 1”).

„Lista osób zmarłych w więzieniach polskich w latach 1944-1956” (w układzie alfabetycznym), opracowana przez Centralny Zarząd Zakładów Karnych Ministerstwa Sprawiedliwości w Warszawie i wydana drukiem w marcu 1993 roku. W części zestawienia obejmującej więzienia karno-śledcze, pod poz. 9279 figuruje Stefania Zarzycka. Podano tu datę jej „uwięzienia” (tj. osadzenia w Więzieniu na Zamku w Lublinie) - „04.04.[19]49” oraz datę śmierci - „29.05.[19]49”. Jako „kwalifikację prawną czynu” wpisano: „współpraca z bandą”.

Akta o sygn. IPN BU 1820/4.

Dokumentacja dotycząca ustalania, przechowywania i przekazywania zachowanych materiałów więzień z lat 1944-1956 oraz akt osób osadzonych tam z przyczyn politycznych - korespondencja, protokoły zdawczo-odbiorcze, wykazy zmarłych i straconych (materiały te w różnych okresach pozostawały w dyspozycji jednostek podległych CZZK, Wydziału „C” KW MO/WUSW Lublin, Archiwum Państwowego w Lublinie, OKBZpNP w Lublinie / OKSZpNP IPN w Lublinie). Znajduje się tu m.in. niedatowany, tabelaryczny „Wykaz osób zmarłych lub straconych - przestępstwa polityczne w latach 1944-1956, Zamek - Lublin”, w którym, pod poz. 16 (za 1949 rok) figuruje Stefania Zarzycka. Jako kwalifikację prawną zarzucanego jej czynu wpisano: „współpraca z bandą”. Podano też datę jej osadzenia w Więzieniu na Zamku w Lublinie - 04.04.1949 oraz informację, że zmarła 29.05.1949. W kolumnie pn. „Miejsce pogrzebienia zwłok” odnotowywano: „brak”.

Akta o sygn. IPN Lu 575/3.

W wyniku prac Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN szczątki Stefania Zarzyckiej zostały odnalezione w październiku 2017 roku na cmentarzu przy ul. Unickiej w Lublinie:
<https://poszukiwania.ipn.gov.pl/bbp/odnalezieni/1671,Stefania>